

YAHYA KEMAL'İN ŞİİRLERİNDE VARLIK/YOKLUK SORGULAMALARI

Yrd. Doç. Dr. Levent BİLGİ

Harran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

ÖZET

Gerçek ismi Ahmed Agah olan Yahya Kemal Beyatlı, (Aralık 2, 1884-Kasım 1, 1958) Türk politikasının olduğu kadar, Türk şiirinin de önde gelen şair ve yazarlarından birisidir. Türk Edebiyatı'nda asıl ünü şiirleri iledir. Şairliğinin yanında bilhassa şiirlerinde varlık/yokluk sorununu ele almıştır. Biz onun şiirlerinde eşya, Allah, ölüm, insan, tabiat konularını yoğun olarak görmekteyiz. Yahya Kemal ontolojik sorgulamaları olan, varlığı anlamaya çalışan bir şairdir. Bu makalemizde onun bilhassa şiirlerinde varlık/yokluk sorgulamalarını araştıracağız.

Anahtar Kelimeler: *Yahya Kemal, varlık, yokluk, ontoloji, şiir, tarih, milli, sonsuzluk, ölüm*

QUERIES ON THE EXISTENCE AND NONEXISTENCE IN YAHYA KEMAL POEMS

ABSTRACT

Yahya Kemal Beyatlı, (December 2, 1884 – November 1, 1958), born name is Ahmed Agâh, was a leading Turkish poet and author, as well as a politician. Turkish poetry is one of the leading poets and writers. Reputation of the original poems in Turkish literature is with. He has addressed the problem of existence and nonexistence, especially being next to the poems. We have goods of his poems, God, death, human and natural issues we see frequently. Yahya Kemal in ontological queries, trying to understand the presence of a poet. In this article, especially his poems explore the existence and nonexistence questioning.

Keywords: *Yahya Kemal, existence, nonexistence, ontology, poem, history, national, infinity, death*

GİRİŞ

İnsanoğlu çağlar boyunca hayatı anlamlandırma meselesi ile iç içe yaşadı. Hayatın ve varlığın ne olduğu sorusu varoluşundan bu yana hep onu meşgul etti. Biraz da korkuttu. Şu yaşadığı hayatı anlamadan, anlamlandıramadan ölüp gitmek onu ürküttü. İnsanlar söz veya yazı ile hep bu sorunu kurcalayıp durdular. Filozoflardan şairlere kadar, hayatı ve varlığı anlamak hep bir amaç oldu. İster istemez yüz yüze kaldığımız ve kaçmakla

kurtulamadığımız bir sonlu olma duygusu, bizi hayat boyu süren bir arayışa itti. Bir sonumuz olduğunu biliyoruz. Ondan kurtulamayacağımızın da farkındayız. Hiç olmazsa varlığımızı ve ölümü anlamalıydık.

Yahya Kemal sadece teorik görüşler ortaya koyan bir filozof değildir. O, L.Coser'in ifadesiyle "fikirleri sayesinde değil, fikirleri için, fikirleri içinde yaşayan" (Coser, 1965: 45) bir aydın tipidir. İnci Enginün, Yahya Kemal'in "Batı düşüncesinden ve metotlarından yararlanarak, kendimizi keşfetmenin edebiyatımızda en mükemmel örneğini verdiğini" (Enginün, 1991: 170) söylemektedir.

Biz Yahya Kemal'in bu varlık/yokluk sorgulamalarını en çok onun şiirlerinde görebilmekteyiz. O'nun şiirlerinin nesirlerinden çok daha yaygın olmasının bir sebebi de bu felsefî derinlik olsa gerek. Nesirlerde sayfalara sığmayan fikirler, anlatımlar, duygular O'nun bir dörtlüğüne dolu dolu yerleşir.

Yahya Kemal, bugünden baktığımızda karşımıza kristalleşmiş bir tarihsel figür olarak çıkmaz. Bilakis O, dili her zamana hitap eden varlık sorgulamaları ile, son elli yılın insanlarına canlı ve evrensel mesajlar verebilmektedir. Tanpınar'ın tabiriyle "O, sanatında ve adında mummyalanmaya razı olmayan nâdir insanlardandı." (Tanpınar, 1977: 347)

Feuerbach, "Ne başlangıcı var doğanın, ne de sonu. Doğada her şey karşılıklı etki halindedir, her şey görecelidir, her şey aynı zamanda neden ve sonuçtur, evrensel ve karşıttır." (Feuerbach, 1976: 55) demektedir. Yahya Kemal'in şiirlerinde ön plana çıkan Türk kimliği onu millileştirdiği gibi, varlık/yokluk sorgulamaları ile de evrensel bir önem kazanmaktadır. Onun şiirlerini sadece millî olarak algılamak büyük bir eksiklik. Yahya Kemal evrensel olana millî cephemizden bakmasını bilen insandır. İnci Enginün, "buluşlarının hep ihtiyaçlarımızı karşılaması dolayısıyla, Yahya Kemal'in herkesi etrafında topladığını ve geniş bir tesire ulaştığını" (Enginün, 1991: 171) söyler.

Yahya Kemal'in şiirlerinde varlık/yokluk sorgulamaları

Arthur C. Clarke'ın, "Tanrı'nın Dokuz Milyar İsmi" (Clarke, 2001: 3) adlı öyküsünde, Tibet'li bir keşiş topluluğu çok eski zamanlardan beri Tanrı'nın isimlerini çıkarıp listelemektedirler. Bu işin sonunda dünyanın sonunun geleceğine inanılmaktadır. Kehanet böyle sürüp gider. Ancak günümüz keşişleri bu işten sıkılırlar ve bir an önce bitirmek için IBM uzmanlarını çağırırlar. Bilgisayarlarıyla beraber gelen uzmanlar kısa bir süre içinde isimleri toplama işlemini bitirirler. Keşişler işlerinin nihayet bitip rahatladıklarını düşünürlerken, insanlar gök kubbede yıldızların birer birer sönmeye başladıklarını görürler.

Yaklaşık yüz senedir konuşan, şiirler söyleyen Yahya Kemal, teknolojilerin, günlük yaşayışların, milletler mücadelelerinin yok ettiği yıldızları yeni baştan yaratan, yeniden keşfeden insandır. O, Osmanlı insanının üzerine tüm canavarlığıyla yüklenen Batı teknolojisi karşısında, Tanrı'nın insan ruhundaki isimlerini tekrar saymaya başladı. Enginün'ün tabiriyle "O bir mürşit

ve yol göstericidir” (Enginün, 1991: 172) Yahya Kemal, insan ruhunun bütün hassasiyetlerine dokunarak ona varlığının bilincinde olmayı hatırlatır:

“Rûh ufuksuz yaşamaz.
Dağlar ufkunda mehâbet,
Ova ufkunda huzur,
Deniz ufkunda tesellî duyulur.
Yalnız onlarda bulur rûh ezeli lezzetini.
Bu ufuklar avutur rûhu saatlerce, fakat
Bir zaman sonra derinden duyulur yalnızlık.
Rûh arar kendine bir rûh ufku.
Manevi ufku pek engin ulu peygamberler
- Bahsin üstündedir onlar- lâkin
Hayli mes'ud idiler dünyâda;
Yaşıyorlardı havârileri, ashâbıyla;
Ne ufuklar! Ne güzel rûh imiş onlar! Yârab” (Beyatlı, 1990: 88)

Yahya Kemal, bizi özellikle bu şiiri ile, maddi varlığı aşmaya, ufuklara, dağlara, ovalara, denizlere, kısacası tüm varlığa ruh gözü ile bakmaya çağırır. Ufksuz yaşayamayan ruh, kendi maddi varlık kafesini aşmak ister. Ruh tüm bu maddi arayışlarında rahatlar, huzur bulur, lezzet alır. Ancak bir türlü tatmin olamaz. Ruh ancak kendisi gibi soyut bir şeyin, yine ruhun ufkunu arar. En engin ufuklu insanlar olarak da Peygamberlerin ruhlarını bulur. Varlığı en güzel ifade eden, insan ufkunu saadete kavuşturan bu ruhlara âdeta aşık olur. Tanpınar da, Yahya Kemal’in sürekli bir şekilde “İnsanın ufku insandır” sözünü tekrarladığını söyler. (Tanpınar, 1977: 351)

Yahya Kemal, etrafındaki insanlara en çok tesir eden şairlerimizden biridir. Yahya Kemal hariç hiç kimsenin tesiri altında kalmadığını söyleyen Tanpınar, “Yahya Kemal’in derslerini dinledikçe içimdeki karışık dünya nizamını buldu” (Nayır, 1976: 46) demektedir.

Yahya Kemal, yaşadığı zamanın tüm olumsuz şartlarına karşılık edebiyatımızın en olumlu, en ümitli şairlerimizden biridir. Mehmet Kaplan’a göre, “Onun hayat karşısında aldığı tavır bedbin değil, nikbindir.” (Kaplan, 1987: 254) Kemal, doğduğu yerler düşmanın çizmesi altında ezilmiş bir göçmendir. Koskoca bir İmparatorluğun göçüp gittiğini görmüştür. Her göçmen, koptuğu yerlerin acısı ve yaşamak zorunda kaldığı yeni yabancı yerlerin ızdırabıyla, kökünü kaybeden ağaç gibidir. Boşlukta sallanan bir sarkaç misali varlığını tehdit içinde görendir. Ancak Yahya Kemal, yıkılan bu insanlar ve devlet karşısında ağlayıp sızlanarak dertlenmeyi değil; yeni bir doğuşun temellerini kuracak olan dünün ihtişamını terennüm etmeyi seçer. Göçmenin en büyük ihtiyacı bir kimlik duygusu oluşturmak ve kendi varlığına ait bir ses bulmaktır. Heidegger’in tabiriyle “dünyanın kaderi olmaya doğru giden evsizlik” (Heidegger, 1977: 219) karşısında, Yahya Kemal, kaybettiğimiz kültürü, tefekkürü ve zevklerimizi, Türk milletinin varoluşsal özelliklerini evin içinde arayan adamdır. Kaplan’ın deşimiyle; “Çöken âlem onun şiirlerinin

aynasında ebedî akisler bırakarak kaybolur. Kuğunun son şarkısı kadar hüznü ve güzel olan bu şiirlerde, mazimizin en değerli tarafları, sanatın ihtişamı içinde parlar.” O “Kökü mazide olan âtidir.” (Kaplan, 1994: 220)

“Roma'nın şarkını fethettiğin andan sonra,
Yüce dağlar gibidir gördüğün iş, Türk oğlu!
Girdiğin yerde asırlarca kalıştan başka,
Kurduğun devlet asırlarca muzaffer yürüdü.
Tâliin döndüğü en korkulu yıllarda bile,
Yürüyen düşmanı son hamlede döktün denize.
Açtığın ülkede, yoktan yaratış kudretini,
Azminin kurduğu yüzlerce şehirden fazla,
İri firûze benzer nice gök kubbeye,” (Beyatlı, 1990: 32)

Kenan Akyüz'ün tesbitiyle Yahya Kemal, “Tanzimattan beri başlayan ve bizi günden güne benliğimizi kaybetmek tehlikesi ile yüz yüze getiren ölçüsüz batılılaşma hareketine karşı, nazmımızda beliren mühim bir tepki; muhteva bakımından da, millî yaşayışı, geçmişi ve hâli bir bütün halinde belirtmeğe, modern bir anlayışa dayanarak yerli zevki, yabancı zevkin yerine koymağa, asırlardan beri pençesinden kurtulamadığımız ‘kendimizi küçülterek yabancıyı değerlendirmek’ hastalığından kurtarıp, bize şahsiyetimizi buldurmağa çalışan gerçek bir Rönesans” (Akyüz, 1986: 773) başlatmıştır.

Yahya Kemal hayalleri geniş insandır. Bir gün tarihin şanlı sayfalarına gider, bir gün İstanbul'un güzelliklerinde dolaşır, bir gün Süleymaniye'de Rabbine şükreder, bir gün Endülüs'te raks eder. O'nun için var olmak sadece insan olarak, bedeni ile yaşamak demek değildir. İnsan, kültürü, zevkleri, hayalleri, aşkları ile insandır. Deniz Türküsü şiirinde;

“Yürü! Hür mâviliğin bittiği son hadde kadar!..

İnsan âlemde hayâl ettiği müddetçe yaşar” (Beyatlı, 1990: 91) der.

Yahya Kemal, varlığımızın ve insaniyetimizin son sınırlarına kadar çağırır bizleri. O'na göre insan kendi sınırlarını aşabilir. Mehmet Kaplan, Açık Deniz şiirinin tahlilinde “Yahya Kemal'de varlığı, hudutlu olanı aşma arzusu olduğunu” (Kaplan, 1994: 220) söyler. Kaplan'a göre, Yahya kemal'de bu hudutları aşma hissi çok ayrı bir şekilde tezahür eder. “O, bütün insanlarda müşterek olan hudutları aşma temini, Türk tarihine ve kendi ferdî macerasına bağlar ve Açık Deniz sembolü ile bu duyguya, cihanşümul bir mahiyet verir... Bu tefsire göre Türk tarihi, hudutları aşma ihtirasının bir ifadesidir.” (Kaplan, 1994: 221) Sonsuzluğu, yeryüzünde bir tek insan anlayabilir. Ve hayalleri tüm varlığı ve eşyayı aşabilir.

İnsan aynı zamanda beka aşkıyla yanıp tutuşmaktadır. Ve bu beka arzusu fanilik ile her an bir çatışma halindedir. Bu çatışmayı aşabilmenin yolu maddi realiteyi geçebilmektedir. Sıradanlıklarımızı ve hudutlarımızı aşıp, varlığımızı engin ufuklara yükseltmektedir:

“At kalbini girdâba, açıl engine, rûh ol” (Beyatlı, 1990: 128)

Heidegger, sınır kavramının bir şeyin durduğu yer olmadığını söyler. O'na göre; "Sınır, Yunanlıların da gördüğü gibi, bir şeyin asıl açılımına başladığı yerdir. Bundan dolayıdır ki bu kavram Horismos'tan, yani ufuktan gelir." (Heidegger,1977:332)

Mehmet Kaplan'a göre, Açık Deniz şiirinde Yahya Kemal, sınır ve sonsuzluk çatışmasını çok yoğun bir şekilde işler:

"Yahya Kemal, dünyadan dışarı çıkmak ister gibi, yerin serhaddine kadar varır ve orada büyük denizle karşılaşır... Denizin bu kuvvet ve ihtişamı, bu mekanı kaplamak iştihakı ve hudutlu olmaktan duyduğu ızdırabı, şairin hoşuna gidiyor. Onunla kendi ruhu arasında bir yakınlık buluyor. Deniz ona kalbinin sırrını vermiştir: Hiçbir güzel kıyı, 'bir bitmeyen susuzluğa benzeyen bu ağrı'yı, sonsuz iştihakını gideremez. İnsan ve tabiat bu hudutlu âlemin içinde mahpustur. Daima onu aşmak ister; fakat aşamaz. Ne bu iştihaktan kurtulmak, ne de onu tatmin etmek mümkündür." (Kaplan, 1994: 223)

Tanpınar ise, Yahya Kemal'in asıl hususiyetinin sonsuzluk aşkı olduğunu ve denizi esas almasının sebebinin de bu olduğunu söyler. (Tanpınar, 1977: 315)

"Madem ki deniz ruhuna sır verdi sesinden

Gel kurtul o dar varlığının hendesesesinden" (Beyatlı, 1990: 128)

Mehmet Kaplan, bu ifadelerdeki son satırın Yahya Kemal'in varoluş hissini gösterdiğini söyler. Kaplan'a göre "Kendi içine kapanan 'ben', dar ve sıkıcıdır. Onun kendini aşması, 'öte'ye, 'sonsuz' a doğru gitmesi lazımdır. İnsan ruhunun asıl vatani sonsuzluktur...Yahya Kemal'e göre aşk da sonsuzluk duygusunun bir tezahürüdür" (Kaplan, 1987:259)

Bu arada Yahya Kemal, sadece duygu ve hislerden ibaret bir hayat da düşünmez. Onun şiirlerinde maddi hazların zevklerin de önemli bir yeri vardır. Bilhassa zevk kelimesini çok sık kullanır. Varlığı "his ve haz" (Kaplan, 1987: 156) olarak algılar.

Tyler Durden; "Biz tarihin ortanca çocuklarıyız, der. Bir yerimiz ve bir amacımız yok. Bir büyük savaşımız, büyük depresyonumuz yok. Bizim büyük savaşımız, manevi bir savaştır. Ve büyük depresyonumuz, hayatımızın ta kendisidir." (Sayar, 2005: 67) Yahya Kemal insanla dünya ve varlık arasında köklü ilişkiler kurar, dünyada oluşumuzun bilincine varmamıza çalışır. Edebiyatla, şiirle, hayata ve kendimize olan bakışımızı zenginleştirir. Tanpınar'ın ifadesiyle "Şiir ve edebiyat, Yahya Kemal'in hayatının tek meselesidir." (Tanpınar, 1977: 350) Bize, varlığa ve hayatımıza dair melâllerden bahseder. Varlığa hem kültürümüz, zevklerimiz ile hem de ruhumuz ve hislerimizle yaklaşmamıza çalışır. Yahya Kemal, içinde bulunduğumuz acı realiteyi aşmanın yollarını gösterir bizlere. Hayatın bize öğrettikleriyle güzel olduğunu vurgular:

"Bazen kader, gelen bora hâlinde zorludur ;

Dağlar nasıl bakarsa siyâh ufka, öyle bak.

Ba'zan da cevreden nice bir âdem oğludur,

Görmek değil düşünmeğe bigâne kal! Bırak!” (Beyatlı, 1990: 84)

Yahya Kemal’in en çok sorguladığı konulardan biri de ölümdür. Kendi Gök Kubbemiz kitabının Yol Düşüncesi bölümünde ölüm yoğun olarak işlenmiştir. Bölümün ilk şiiri olan Yol Düşüncesi şiiri, şairin ihtiyarlığını hissedip, eskiden kendisi için çok önemli olan şeylerden artık haz alamadığı, ihtiyarlığın yavaş yavaş ruhunu kapladığının anlatıldığı şiiridir. Şair artık ölümün keşif kollarını görmektedir. Bölümün ikinci şiiri Sonbahar’dır.

“Fanî ömür biter bu uzun sonbahar olur
Yaprak, çiçek ve kuş dağılır, târümâr olur.

.....
Yaprak nasıl düşerse akıp kaybolan suya
Rûh öyle yollanır uyanılmaz bir uykuya:
Duymaz bu anda taş gibi kalbinde bir sızı;
Fark etmez anne toprak ölüm mâcerâmızı” (Beyatlı, 1990: 79)

Bölümün üçüncü şiiri Düşünce’dir. Bu şiirde de şair aynı ölüm ve ihtiyarlık duygularını tekrarlar. İnsanların artık anlaşılıp, cihanın da sırrının kalmadığını söyler. Artık “son uykuya” çok yakın olduğunu vurgular. İnsan hayatının en kötü şeyinin ölmeden önce ölmek olduğunu söyler:

“Ölmek değildir ömrümüzün en feci işi,
Müşkül budur ki ölmeden evvel ölür kişi” (Beyatlı, 1990: 82)

Ölüm konusunu en güzel işlediği ve halkın da en çok sevdiği, dillerden düşmeyen Sessiz Gemi şiiridir. Bölümün dördüncü şiiridir. Bu şiirde asıl olan Nihat Sami Banarlı’nın ifadesiyle yanlış anlaşıldığı gibi tabut değil, insan ruhudur:

“Sessiz Gemi, ölüm hadisesinde tabutun değil ruhun gidişidir; ruhun tamamıyla sessiz, hareketsiz ve görülmez gidişidir. Bu mısralarda tabut düşünülmemiştir. Çünkü tabut bir cisimdir, hem de hayli soğuk bir cisim... Halbuki Sessiz Gemi’de gidiş sonsuzluğadır. Tabutun ve cesedin ne olacağını o kadar iyi bilen insanlık, ruhun ne olduğunu ve nereye gittiğini hâlâ kestiremiyor... Sessiz Gemi işte bu meçhulün şiiridir.” (Banarlı, 1983: 32)

Zamanın durduğu ve zamandan demir aldığımız o düğün gününde, ruh meçhul bir ülkeye doğru yol almaya başlar. Yahya Kemal inançlı bir insandır ve ölümün yokluk olmadığını ebedi bir âleme geçiş olduğunu farkındadır. Buna rağmen gidilen yeri “meçhul” diye tanımlar. Bu ifadede, tüm imanımıza rağmen ölümle gidilecek olan, karşılaşılabilecek olanın bilinmezliğini fısıldar. İnançlarımız ne derece olursa olsun, ölüm tüm insanlık için bir bilinmeyene çıkılan son yolculuktur. Her ölüm bize bu kalkanın son gemi olmadığını, bir gün sıranın bize de geleceğini anlatır. Tanıyalım tanımayalım, bir ölünün ardındaki hüznlenmelerimizin en önemli sebebi bu olsa gerek. Bu gidiş son matem değildir ve bir gün birileri bizim matemimizi de tutacaktır. Sessiz Gemi’nin halk arasında bu kadar sevilmesinin bir nedeni de, bu varlık/yokluk bilmesinde bize bizim ölümümüzü hatırlatmasıdır.

Yahya Kemal, Rindler şiirlerinde âdeta önceki şiirlerinin aksine ölüme meydan okumaktadır. Bu şiirlerde, ölüm karşısında çok düşünmüş ve ölüm fikrini dert edinmiş bir filozofla karşılaşırız âdeta. Şair ölümü bir aslan vakarıyla karşılamaya hazırdır artık. Bu dönülmez akşamda vakit çok geç de olsa, sükûnlu gecenin hemen kıyısında da bulunsak şevk ve aşkı unutmamalıyız. Bu hayatın sonunda harab olmak da olsa, bu durumu aşk ve şevk içinde karşılamalıyız. Yahya Kemal Necmettin Halil Onan'a söylediği vasiyetinde Rindlerin Ölümü şiirinin son dördlüğünün mezar taşına yazılmasını istemiştir. (Kerman, 1998: 466)

“Ölüm âsûde bahar ülkesidir bir rinde;
Gönlü her yerde buhurdan gibi yıllarca tüter,
Ve serin serviler altında kalan kabrinde
Her seher bir gül açar; her gece bir bülbül öter.” (Beyatlı, 1990: 87)

Yahya Kemal, dine hep kültürel bir unsur olarak yaklaşmıştır. İnanç ve ibadetler olarak din onun nazarında hiçbir zaman güçlü bir yer edinmemiştir. Bu bakımdan onun hayatının sonlarına doğru bir bedbinlik ve boşluk içine düştüğünü söylemek mümkündür. Mehmet Kaplan'a göre; “hayatının sonuna doğru gençlik hayallerini kaybeden, ne dünyadan hoşlanan, ne de öbür dünyaya inanan şair bir boşluk hissi içine düşer. Artık iki boşluk arasında insanın yapabileceği tek şey, içmek ve unutmaktır.” (Kaplan, 1987:267) Bu boşluk ve içkiye sığınışlarını Yahya Kemal, Hayyam tarzında yazdığı Rubailerinde açıkça ortaya koyar:

“Yokmuş o hayal ettiğimiz âleme yol
Artık ne açıl ey gül-i ümmid ne sol
Ey rûy-ı zemin bu ye'simden sonra
İster virane ol ister âbâdan ol

Bilmem nedir enfüsî nedir âfâki
Kimdir fâni cihanda kimdir bâki
Dünyayı saran boşluğu hissetmiyelim
Peymaneyi boş bırakma doldur sâki” (Beyatlı, 1988: 16)

Yahya Kemal'in hayatının sonlarında varlık sebebini ve hayallerini kaybedişini tenkit eden Mehmet Kaplan, “bir nevi nihilizm demek olan rindlik” felsefesi ve içkide karar kıldığını” (Kaplan, 1987: 267) söyler. Kaplan'a göre bu davranış tarzında yanlış bir taraf vardır ve Kaplan şairimizin son yıllarındaki bu duruşunu tenkit eder:

“O, kaybetmiş olduğu din duygusunun yerine, gayesi ve mahiyeti belli olmayan bir sonsuzluk duygusu ve gerçeğin yerine hayali ikame etmek istemiştir. Tarih gösteriyor ki din, samimiyetle inanılırsa, insanları yaratıcılığa ve mücadeleye sevk ettiği gibi kalbe huzur ve sükun da verir... Yahya Kemal'in anladığı manada gayesiz ve başıboş bir gidişten ibaret olan sonsuzluk duygusu, asla Tanrı'nın ve muayyen bir hayat görüşüne dayanan dinin yerini tutamaz. ” (Kaplan, 1987: 268)

SONUÇ

Yahya Kemal, varlığın kaynağından ziyade kendisini düşünen, varlığı yine kendi içinde sorgulamaya, anlamlandırmaya çalışan bir şairimizdir.

Yahya Kemal'in varlık ve yokluk sorgulamaları öyle bir çırpıda doğmaz, yaşam boyunca oluşur ve değişir.

Yahya Kemal, şiirlerinde didaktik bir tarzı benimsemediği gibi, fildişi bir kuleye çekilerek sadece şahsî duygu ve hayallerini terennüm eden bir şair de değildir. O, şiirlerinde vatan, millî duygular, İstanbul, ufuk, sonsuzluk, yaşama şevki, yaşlılık, varlık, yokluk, Tanrı karşısında aldığımız tavır, ölüm, gurbet, aşk, kadın, musiki, zaman, tabiat konuları üzerinde durur. Tüm bu temalar bize, Yahya Kemal'in varlık/yokluk, hayatın anlamı konularında yoğun bir arayış sahibi olduğunu gösterir.

Yahya Kemal, Paris'den döndükten sonra hayatı, varlığı, tarihi ve Türklüğü sorguladığı konuşmalarıyla, dönemin düşünen insanları üzerinde önemli bir irşad edici görevini üstlenmiştir. Gençler onun şiirleri, nesirleri ve sohbetleri ile tarihimizi, vatanımızı sevmenin hazzını tatmış, hayata ve varlığa ait bir bakış tarzı, zevki bulmuşlardır.

Yahya Kemal, toplumsal koşulların oluşturduğu cemiyet-fert zıtlaşması içinde biçimlenen kişiliğe yeni boyutlar katmış, insana semavi bir anlam vermiştir.

Yahya Kemal, kalemini insanın varlığına ait her konuya batırmaktan çekinmeyen bir şairdir. Onun şiirlerinde insana ait tüm düşüncelerin, zevklerin, varlık, yokluk sorgulamalarının izlerini bulmak mümkündür. Yahya Kemal arayan adamdır. O, bir filozof veya bir peygamber gibi sonuçları hedeflemez. Onda gidilecek yerden ziyade önemli olan yolda olmak, yol üzerinde düşünebilmektir. Onun içindir ki, şiirlerinde bazen bir ermişin tatminliği, bazense bir nihilistin bedbinliği görülür.

Bununla beraber, Yahya Kemal'i okurken boş değil, dolu ve anlamlı bir dünyanın genişliğini hissediyoruz. Kemal'in şiirlerinde insan ruhunu yansıtan zengin gerçeklikler, ulvi bir manzara meydana getirir. Şair, varlıktan nefret ederek veya ölüm karşısında tamamen bedbinliğe düşerek bir hiçlik fikrine kapılmıyor. Biz O'nu okurken, kendimizi tarihin, vatanın, geleneğin, inançların sağlam toprakları üzerine basıyor görüyoruz.

KAYNAKLAR

AKYÜZ, Kenan (1986), *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, İnkılap Kitabevi, İstanbul

BANARLI, Nihat Sami (1983), *Yahya Kemal Yaşarken*, "Sessiz Gemi", İFC Yayınları, İstanbul

- BEYATLI, Yahya Kemal, (1990), *Kendi Gök Kubbemiz*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara,
- BEYATLI, Yahya Kemal (1988), *Rubailer ve Hayyam Rubailerini Türkçe Söyleyiş*, İFC Yayınları, 3.baskı, İstanbul,
- CLARKE, Arthur C. (2001), *Tanrının Dokuz Milyar İsmi*, Sarmal Yayınları, Çev.M.Alper Çapur, İstanbul,
- COSER, L. (1965), *Men of Ideas, Sociological View*, The Free Press, New York,
- ENGİNÜN, İnci (1991),*Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, “ Şiirimizin Klasığı Yahya Kemal”, Dergah Yayınları, 2.baskı, İstanbul,
- FEUERBACH, Ludvig (1976), *Felsefe Defterleri*, “Dinin özü Üzerine Dersler”, İstanbul,
- HEIDEGGER, Martin (1977), “Building, Dwelling, Thinking”, *Basic Writings*, Harpet-Row, New York,
- HEIDEGGER, Martin (1977), “Letter on Humanism”, *Basic Writings*, Harpet-Row, New York,
- KAPLAN, Mehmet (1987), *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 2*, “Yahya Kemal’in Şiirlerinde İç Sıkıntısı ve Sonsuzluk Duygusu”, Dergah Yayınları, İstanbul,
- KAPLAN, Mehmet (1994), *Şiir Tahlilleri I*, Dergah Yayınları, İstanbul,
- KERMAN, Zeynep (1998), *Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri*, Akçağ yayınları, Ankara,
- NAYIR, Yaşar Nabi (1976), *Edebiyatçılarımız Konuşuyor*, “Yaşar Nabi Nayır’a Mektup”, Varlık Yayınları, İstanbul,
- SAYAR, Kemal (2005), *Kalbin Direnişi*, Karakalem Yayınları, İstanbul,
- TANPINAR, Ahmet Hamdi (1977), *Edebiyat Üzerine Makaleler*, “Yahya kemal’in Ardından”, 2.baskı, İstanbul,
- TANPINAR, Ahmet Hamdi (1977), *Edebiyat Üzerine Makaleler*, “Yahya Kemal İçin”, Dergah Yayınları, 2.baskı, İstanbul,